

Roth László

Ez én vagyok az otthonomban, Ungváron. Ez a kép a Centropának adott interjú alatt készült, 2004-ben.

Amikor a Szovjetunióban elkezdődött a peresztrojka, ehhez is, mint mindenhez, ami a Szovjetunióban folyt, közömbösen viszonyultam. Ígértek nekünk már fényes jövőt, szép életet a kommunizmusban, mondták már azt, hogy az emberek a Szovjetunióban jobban és boldogabban élnek, mint bárhol másutt a világon. Persze sokan, akik a szovjethatalom alatt nőttek fel, hittek ebben, hiszen ők nem láttak mást. Nemhiába volt a Szovjetunió lakosainak a külföldre utazás

gyakorlatilag lehetetlen, hiszen a vezetés nem akarta, hogy a saját szemükkel meglássák a határokon túli életet, hogy össze tudják hasonlítani az otthonival. Egyszóval Gorbacsovnak egyetlen szavát sem hittem el.

De aztán magam is meggyőződtem arról, hogy ez alkalommal mégsem volt a dolog üres ígéretés. Több szabadság lett. Az emberek kimondhatták, amit gondoltak, anélkül, hogy félni kellett volna a KGB-től és a besúgóktól. A sajtóban sok minden jelent meg arról, hogy mi történt a Szovjetunióban az elmúlt évtizedek alatt. Lehetett külföldre utazni és külföldi rokonokat meghívni. Ebben az időben visszaszorult az antiszemitizmus. A zsidóknak könnyebb lett bekerülni egyetemekre, munkahelyekre. A zsidó élet is kezdett újjászületni. Nyíltan, rejtőzködés nélkül lehetett zsinagógába járni és megtartani a zsidó ünnepeket. De az embereknek ez már nem kellett, elszoktak tőle. Ha zsidó temetést tartottak, gyakran a minjához sem tudtak összeszedni tíz embert. A majdnem ötvenéves szovjet megszállás leszoktatta az embereket a vallásról. Az emberek nem is annyira tudatosan, mint inkább a zsigereikben érezték, hogy zsidónak lenni, vallásosnak lenni veszélyes.

A zsidó élet Ukrajna függetlenségének kikiáltása után kezdett jobbra fordulni. Amikor 1999-ben Ungváron létrejött a Heszed, sokkal könnyebb lett zsidóként élni. A Heszed gondoskodik rólunk. Élelmiszert, gyógyszert kapunk, az orvosi ellátásra szorulókat pedig ingyen kezelik a Heszed kórházában. A Heszed gondoskodik arról, hogy a felnőttek is meg a fiatalok és a gyerekek is a zsidóság felé fordulhassanak, megismerhessék a zsidó történelmet, vallást, tradíciókat. Amikor megjelent a Heszed, Ungváron hirtelen nagyon sok zsidó lett, vagy hatszáz ember. Vajon honnan kerültek elő!? Nagyon sok zsidó meghalt a második világháborúban. Ungvárról csak a velem egy évben születettek közül több mint kétszáz embert elvittek, és csak hat tért vissza közülük. És azt, hogy összesen hány embert vittek el, nálam idősebbet és fiatalabbat, nehéz elképzelni. Amikor előnyös lett zsidónak lenni, rögtön elfeledkeztek arról, hogyan rejtegették a zsidóságukat sok évtizeden keresztül. Én őket nem tartom zsidónak. Ha zsidó vagy, miért nem jársz a zsinagógába? Miért csak akkor vagy zsidó, amikor kapni lehet valamit?!

Nem is olyan régen a zsinagógában még épp csak tíz-tizenöt ember gyűlt össze, nem több. Most már sokkal többen jönnek el, a fiatalság kezd érdeklődni a zsidó hagyományok iránt. Nem vitás, hogy ez a Heszed érdeme. Én már öt éve járok a zsinagógába. Péntek este magam megyek, aztán az unokám értem jön, hogy hazavigyen. És minden ünnepet megünnepelek a Heszedben. Én persze ezzel csak a tradíciónak adózom, nem lettem vallásos, de igyekszem részt venni a Heszed és a zsidó hitközség életében. Én mindig zsidónak éreztem magam, és büszke voltam erre. A fiam, az unokám és a dédunokám szintén jár a Heszedbe. A hatéves dédunokám, amikor megkérem, hogy köszönjön nekem, örömmel kiáltja, hogy "Sálom". És amikor megkérdem tőle, hogy mi ő, András büszkén mondja: "Zsidó vagyok!"